

**Теоретичні засади методики
розслідування втягнення
неповнолітнього в заняття
проституцією і сутенерства**

Монографію присвячено аналізу складного та багатоаспектного явища – розслідуванню втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства. В науковій праці, на основі аналізу ряду розробок провідних вчених-криміналістів, досліджено теоретичні та практичні аспекти розслідування досліджуваної категорії кримінально караних діянь.

Авторами виокремлено структурні елементи криміналістичної характеристики досліджуваного виду кримінального правопорушення та сформульовано їх чітку структуру з відповідними кореляційними зв'язками.

Значна увага направлена на висвітлення організаційних і тактичних засад розслідування визначених діянь (планування розслідування; обставини, що підлягають встановленню; типові слідчі ситуації). Також було акцентовано увагу на особливостях розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства.

Крім того, викладено особливості криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань в досліджуваній категорії кримінальних проваджень.

Для фахівців криміналістики, кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності, науковців інших юридичних спеціальностей, науково-педагогічного складу закладів вищої освіти, здобувачів, курсантів, слухачів та практичних працівників правоохоронних органів.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. Криміналістична характеристика втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	
1.1. Теоретичні засади формування криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	10
1.2. Способи, засоби, обстановка та слідова картина злочину	26
1.3. Характеристика особи злочинця та потерпілого	49
РОЗДІЛ 2. Організація розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	
2.1. Обставини, що підлягають встановленню, та особливості планування розслідування	78
2.2. Алгоритми дій слідчого відповідно до типових слідчих ситуацій розслідування	96
2.3. Особливості розслідування легалізації доходів, отриманих від втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	114
РОЗДІЛ 3. Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	
3.1. Організаційно-тактичні особливості проведення слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування	135
3.2. Криміналістичне забезпечення проведення подальших слідчих (розшукових) дій	153
3.3. Особливості використання спеціальних знань при розслідуванні втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства	172
ВИСНОВКИ	191
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	196
ДОДАТКИ	218

Моральні якості виявляються в зв'язку з намірами.

Арістотель

Той, хто чинить ганебне повинен перш за все соромитися самого себе.

Демокрит

Недостатньо визначати моральність відповідністю своїм переконанням. Потрібно ще безперервно порушувати в собі питання: чи правильні мої переконання?

Ф. М. Достоєвський

ПЕРЕДМОВА

Держава гарантує громадянам захист їх законних прав та інтересів, передбачених Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами. В той же час, окремі категорії осіб з різних мотивів нехтують зазначеними правами своїх співвітчизників. Слід зазначити, що важливою складовою нормального розвитку соціуму завжди було та буде створення та дотримання моральних цінностей, властивих для певної спільноти. Досить характерними проявами порушення моральних засад розвитку та діяльності суспільства є втягнення особи в заняття проституцією та сутенерство. Найбільш незахищеною категорією громадян в ракурсі вчинення визначених суспільно-небезпечних діянь слід визнати неповнолітніх, адже вони не мають достатнього життєвого досвіду та у більшості випадків піддаються впливу з боку дорослих осіб.

За даними Генеральної прокуратури України, у 2013 р. обліковано 259 фактів втягнення особи в заняття проституцією та сутенерства, у той час як повідомлення про підозру було вручено у 146 правопорушеннях, 2014 р. – 303, повідомлення про підозру – у 155 випадках, 2015 р. – 233, повідомлення про

підозру – у 116 випадках, 2016 р. – 224, повідомлення про підозру вручено у 109 випадках, 2017 р. – 331, повідомлення про підозру – у 220 випадках, 2018 р. – 412, повідомлення про підозру – у 305 випадках, 2019 р. – 336, повідомлення про підозру – у 229 випадках, за I квартал 2020 р. – 169, з яких повідомлення про підозру вручено лише в 102 кримінальних правопорушеннях. Аналіз матеріалів кримінальних проваджень дозволив дійти висновку, що близько 16% вказаних кримінальних правопорушень вчинюється стосовно неповнолітніх. Окреслені статистичні показники свідчать про те, що втягнення неповнолітнього в заняття проституцією є досить поширеним видом злочинів, кількість яких дедалі збільшується.

Також важливим моментом необхідно визнати високу латентність цього складу злочину. Адже у багатьох випадках особи, яких втягнули у заняття проституцією, особливо неповнолітні, не повідомляють про такі факти. Все це свідчить про те, що досліджувана категорія кримінальних правопорушень є досить значною, а їх вчинення стосовно неповнолітніх займає певний відсоток від загальної кількості його проявів. За цих умов важливого значення набуває удосконалення слідчої діяльності, один із напрямів якої полягає у підвищенні ефективності проведення слідчих (розшукових) дій.

Слід наголосити і на необхідності висвітлення окремих особливостей розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства. Адже ефективність розслідування визначеного кримінального правопорушення характеризується якістю проведення відповідних процесуальних дій, які в досліджуваній категорії кримінальних проваджень мають свою специфіку.

Крім того, кримінальні провадження за фактами втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства на практиці завжди ускладнюється різними суб'єктивними та об'єктивними чинниками: втрата матеріальних слідів злочину через умисні дії незацікавлених в об'єктивному розслідуванні осіб; небажання потерпілих співпрацювати зі слідством; недосконалість бази законодавчого закріплення кримінальної відповідальності за безпосереднє надання інтимних послуг; недостатність техніко-криміналістичного забезпечення проведення

процесуальних дій на початковому етапі розслідування; відсутність конкретної методики розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень тощо. З огляду на визначене, діяльність підрозділів Національної поліції України потребує покращення у напрямі криміналістичного забезпечення розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства з урахуванням сучасних вимог правоохоронної практики.

Науковим підґрунтям монографічного дослідження стали фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі виявлення та розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, зокрема Л. І. Аркуші, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Р. С. Белкіна, О. М. Васильєва, А. І. Вінберга, І. О. Возгріна, А. Ф. Волобуєва, І. Ф. Герасимова, В. Г. Гончаренка, Л. Я. Драпкіна, В. А. Журавля, Г. Г. Зуйкова, А. В. Іщенко, О. Н. Колесніченка, В. П. Колмакова, В. О. Коновалової, В. Н. Кудрявцева, В. В. Лисенка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, С. І. Мінченка, Д. Й. Никифорчука, М. В. Салтевського, М. Я. Сегає, С. М. Стахівського, Р. Л. Степанюка, В. Г. Танасевича, В. В. Тіщенко, Л. Д. Удалової, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітька, О. О. Юхна та ін.

Слід акцентувати увагу на тому, що наукові розробки зазначених науковців не розкривали предмет нашого дослідження, хоча внесли вагомий внесок у розроблення окремих аспектів загальної методики розслідування. Так, залишилися недослідженими та невизначеними кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх в заняття проституцією та сутенерства. Загалом, навіть запропонована структура цієї наукової категорії суттєво відрізняється від попередників, адже має свої конкретні особливості. Крім того, типові слідчі ситуації розслідування та організаційно-тактичні аспекти проведення окремих слідчих (розшукових) дій відповідно до них у розрізі використання характеристики особи неповнолітнього потерпілого також мають певну специфіку. Зазначені обставини у своїй сукупності визначають актуальність теми дослідження, її наукову, теоретичну та практичну цінність, а також визначають вибір напрямку монографії.

Емпіричну основу дослідження становлять результати узагальнення судово-слідчої практики протягом 2008–2020 рр. Опрацьовано матеріали 268 кримінальних справ та 112 проваджень з проблематики дослідження (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська та Чернігівська області, м. Київ) за 2008–2018 рр.; дані офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури та МВС України за 2012–2020 рр.; зведені результати опитувань 532 працівників правоохоронних органів України.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, що відзначаються вагомою теоретичною та практичною сутністю, а також характеризуються певною науковою новизною, зокрема:

Обґрунтовано структуру криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства, в якій виокремлено наступні елементи: спосіб вчинення злочину; засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією; особа злочинця (сутенера); обстановка злочину; слідова картина; особа неповнолітнього потерпілого, що у своїй сукупності моделюють досліджуваний вид кримінального правопорушення.

Систематизовано типові способи втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, серед яких виокремлено наступні: 1) застосування фізичного насильства (побиття, нанесення тілесних ушкоджень); 2) погроза застосування фізичного насильства; 3) викрадення; 4) компрометація чи шантажування (погроза видати компрометуючу інформацію інтимного чи особистого характеру); 5) обман; 6) схилення до відпрацювання боргу (грошова або інша матеріальна заборгованість).

Класифіковано типові засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, зокрема: використання емоційної залежності (родинні зв'язки, кохання); застосування мотивуючих засобів (матеріальна забезпеченість); використання психічного стану особи або алкогольної чи наркотичної залежності; створення інших умов для вирішення особистих проблем.

Виокремлено віктимологічні групи неповнолітніх, втягнутих в заняття проституцією, а саме це: а) особи із малозабезпечених сімей; б) особи, які навчаються далеко від місця проживання

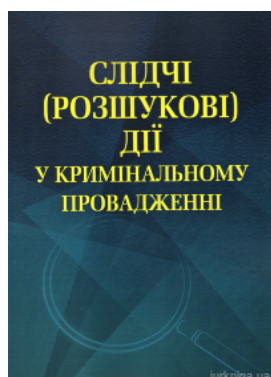
батьків; в) особи з нестабільною психікою або психічними захворюваннями; г) особи із неблагополучних сімей; д) особи, які проживають в зоні проведення антитерористичної операції.

Систематизовано типові слідчі ситуації, що виникають на початковому етапі розслідування: а) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, є достатня доказова база, що вказує про конкретні обставини кримінального правопорушення; б) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, але доказової бази недостатньо для повідомлення йому про підозру; в) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, але переходить від правоохоронних органів; г) наявний факт втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, але особа злочинця (сутенера) невідома;

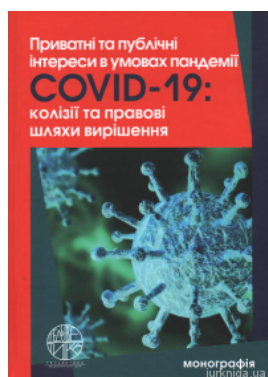
Надано пропозиції щодо організаційно-тактичних засад стосовно організаційно-тактичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій за участі неповнолітніх, які втягнуті в заняття проституцією, у тому числі, визначено особливості залучення спеціалістів для надання неповнолітнім психологічної допомоги;

Зазначене свідчить про актуальність досліджуваної тематики, її науково-теоретичну та практичну значущість. Монографія, що знаходиться у ваших руках, є спробою розкрити дану проблематику і надати теоретичне підґрунтя для майбутнього розслідування досліджуваного втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерство працівниками правоохоронних органів України.

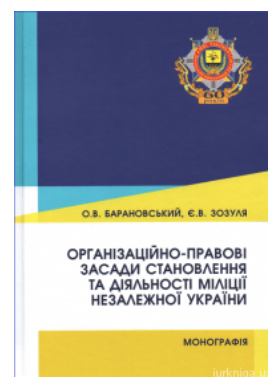
Книги, які можуть вас зацікавити

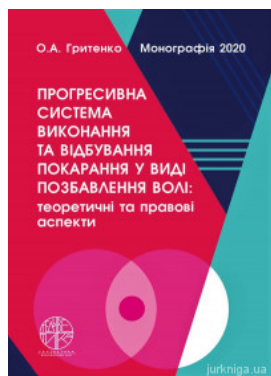
Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні

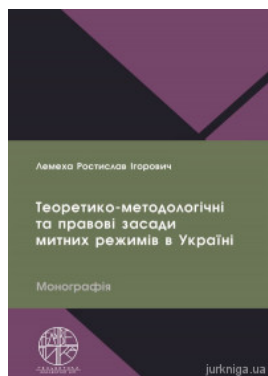
Приватні та публічні інтереси в умовах пандемії Covid-19: колізії та правові шляхи вирішення

Організаційно-правові засади становлення та діяльності міліції незалежної України

Прогресивна система виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі: теоретичні та правові аспекти

Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні

Державна система захисту критичної інфраструктури України: концептуальні засади адміністративно-правового регулювання

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

[Перейти на сайт](#) →